

FSS MUNI, zimní semestr 2013/2014

Výzkumný projekt

PSY 704

Skupina B:

Dvořáková Barbora, 257873

Králová Vendula, 358725

Bc. Macháčková Kateřina, 402529

Mitterová Kristína, 402875

Prokopová Lucie, 402560

Mgr. Sučková Magda, 215279

Vyučující:

Mgr. Ing. Jakub Procházka

Mgr. Stanislav Ježek Ph.D.

Doc.PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.

Datum odevzdání: 11. 10. 2013

Obsah:

1 Přehled výchozích poznatků (teoretický rámec), výzkumné otázky a hypotézy každého člena týmu:	3
1.1. Králová Vendula	3
1.2. Macháčková Kateřina	4
1.3. Mitterová Kristína	6
1.4. Prokopová Lucie	7
1.5. Sučková Magda.....	8
1.6. Dvořáková Barbora	10
2 Zvolený teoretický rámec a východiska dané problematiky, výzkumná otázky a hypotézy:	12
2.1 Gesta jako součást komunikačního systému	12
2.2 Gesta jako pohyby usnadňující kognitivní procesy.....	13
2.3 Dominantní a alternativní jazyk	14
2.4 Bilingvismus a gesta, výzkumná otázka a hypotézy	15
2.5 Zdroje.....	17

1 Přehled výchozích poznatků (teoretický rámec), výzkumné otázky a hypotézy každého člena týmu:

1.1. Králová Vendula

V našem výzkumném projektu bychom chtěly zjistit, zda existuje nějaký vztah mezi hraním počítačových her a rozvojem určitých kognitivních funkcí. Existují studie (např. Weis & Cerankosky, 2010), které tvrdí, že lidé, kteří pravidelně hrají počítačové hry, si vedou hůř v testech inteligence, než lidé, kteří počítačové hry nehrají. Naproti tomu jiné studie (např. Bavelier, & Davidson, 2013) přinášejí výsledky opačné. Stejný dualismus výsledků najdeme i ve studiích zabývajících se vlivem hraní počítačových her na ostatní kognitivní funkce, jako je operační paměť, pozornost, vnímání.

Obsáhnout všechny tyto kognitivní funkce by bylo pro naše účely příliš rozsáhlé, proto bychom se rády zaměřily pouze na jednu z nich, a to pozornost. Hráči akčních počítačových her každý den trénují svou pozornost, musí se soustředit na zadaný úkol, do hry jsou zcela ponořeni a věnují se zároveň několika podnětům a navíc mezi nimi svou pozornost přesouvají. Zdá se tedy, že počítačové hry jsou ideálním tréninkem pozornosti. K tomuto závěru došla studie, kterou vytvořili Matthew W. G. Dye a Daphne Bavelier (2010). Lze to ale říci tak jednoznačně?

Výzkumná otázka: Existuje vztah mezi hraním počítačových her a záměrnou pozorností nebo takový vztah nelze dokázat?

Nulová hypotéza: Neexistuje prokazatelný vztah mezi hraním počítačových her a záměrnou pozorností.

Alternativní hypotéza: Podařilo se nám prokázat vztah mezi hraním počítačových her a záměrnou pozorností.

Zdroje:

Bavelier D., Davidson R.J. (2013). Brain training: Games to do you good.

Nature, 494, 425 - 426.

Dye, M.W.G., Bavelier, D. (2010). Differential development of visual attention skills in school-age children. *Perceptual Learning Part II, Vision Research*, 50 (4), 452 - 459.

Weis, R., Cerankosky, B.C. (2010). Effects of video-game ownership on young boys' academic and behavioral functioning: a randomized, controlled study. *Psychological Science (Sage publications Inc.)* 21(4), 463 - 471.

1.2. Macháčková Kateřina

V naší výzkumné studii bychom se rády zabývaly propojením nonverbální komunikace a rychlosti verbální reakce v mateřském jazyce a v jazyce naučeném v pozdějším věku. V současné době existuje mnoho výzkumů o bilingválním způsobu výchovy, který se v globalizované společnosti stal již běžným jevem. Ve výzkumu bilingválních jedinců se stále vedou diskuse, zda jsou „v“ Broccově centru ukládány dva systémy umožňující dodržování základních gramatických principů, syntaxe, a dalších jevů spojených s jazykem. Fungují tyto dva jazykové systémy simultánně, nebo odděleně (Rapp, 2001)? A pokud by existovalo jen jedno simultánní centrum, které by umožňovalo tento proces, jak by bylo možné, že u těchto lidí může dojít k bilingvální afázii? (Bilingvální afázie je, když jedinec vlivem úrazu, či důsledkem progresivního onemocnění přichází o jeden z jazyků, například profesor latiny přichází o svůj mateřský-dominantní jazyk, a je již schopen mluvit jen v latině.) Na druhou stranu, pokud existují odděleně, jak je možné, že funguje princip, čím více jazyků známe, tím se nové učíme jednodušeji (Rapp, 2001)?

Schopnost řeči na abstraktní úrovni je ale vlastností čistě jen lidskou, jak alespoň současná úroveň antropologických výzkumů tvrdí (Zillmer, 2008).

Nedominantní jazyk se nám ukládá do pravé části temporálního laloku a dominantní jazyk do levé hemisféry této části mozku (Heilman and Col. 2011). A v levé hemisféře sídlí i Wernickeovo centrum pro rozeznávání řeči, a to jak verbální, psané, tak i nonverbální. Toto centrum sídlí v levé hemisféře jen u pravorukých (cca 95% populace) zatímco levorucí (5%) mají naopak toto centrum uložené v pravé hemisféře mozku (Schoenberg and Col., 2011). Jaký je vztah dominantního jazyka, nedominantního jazyka a nonverbální komunikace? Je opravdu dominantní jazyk více propojen s nonverbální komunikací, nebo mezi těmito daty neexistuje žádná vazba?

Výzkumná otázka: Existují rozdíly mezi propojením nonverbální komunikace na L1 (dominantní jazyk) a L2 (nedominantní jazyk), či takové rozdíly nelze dokázat?

Nulová hypotéza: Mezi propojením nonverbální komunikace a dominantním, či nedominantním jazykem neexistuje rozdíl.

Alternativní hypotéza: Mezi propojením nonverbální komunikace a dominantním či nedominantním jazykem se nám rozdíl povedl prokázat.

Zdroje:

- Caramazza, A. (Eds.). (1990). *Cognitive neuropsychology and neurolinguistics*. New Jersey: Lawrence Erlbaum associates, Inc.
- Kenneth, M.R., Valenstein, E.(2011). *Clinical neuropsychology*. Oxford: Oxford university press.
- Rapp, B. (Eds.). (2001). *The Handbook of cognitive neuropsychology. What deficits reveal about the human mind*. Philadelphia: Psychology press.
- Schoenberg, M.R. (Eds.). (2001). *The little black book of neuropsychology*. New York: Springer.
- Zillmer, E.A., Spiers, M.V. & Culbertson, W.C. (2008). *Principles of neuropsychology*. Belmont: ThomsonWest.

1.3. Mitterová Kristína

Tému našej výskumnej práci by sme chceli venovať klamaniu, ktoré je tak bežnou charakteristikou v živote, že jeho pochopenie je relevantné pre takmer všetky medziľudské vzťahy.

Rodičia klamú svojim deťom aby ich ochránili pred tým, načo podľa nich nie sú ešte pripravené, deti naopak klamú svojim rodičom o zážitkoch, ktoré by sa stretli s nepochopením. Táto taktika v komunikácii je však v spoločnosti natoľko stigmatizovaná, že málokto sa zamyslí nad tým, že nie všetky klamstvá sú kruté. Niektoré sú tvorené humánne, altruizmom, a tak klamstvo môže byť „mýtom“ ktorý drží vzťah nažive (Ekman, 1992).

Vymyslieť odpoveď, ktorá je presvedčivá, konzistentná s tým, čo už bolo povedané, si vyžaduje určité mentálne schopnosti. Schopnosti zachovať pokoj pod tlakom, čo sú schopní len málokto. Podľa Ekmana (1992) majú klamári špeciálny talent, no väčšina z nás nie je schopná klamať bez toho, aby nás prezradilo množstvo momentálne prežívaných emócií. Medzi nami sú teda ľudia, ktorým klamstvá nerobia väčšie problémy- čo týchto ľudí spája a čím sa odlišujú od tých, ktorí klamať nevedia?

Podľa Feldmana (cit. podľa Lloyd, 2006), extroverti klamú viac než introverti, muži klamú viac než ženy. Ľudia klamú vo chvíli, keď je ohrozené ich sebavedomie alebo keď sa snažia predísť konfliktom.

Cialdini (cit. podľa Aronson, Wilson & Aker, 2009) sa sústreďuje na normy, ktoré operujú v danej situácii a ktoré pomáhajú pochopiť subjektívny zmysel vzorcov správania. Jednou z týchto noriem je tzv. prikazujúca norma, ktorá je založená na tom, čo si myslíme, že ľudia schvaľujú a čo odsudzujú, čo považujú za dobré či zlé.

Ďalším dôvodom, prečo niektorí ľudia klamú častejšie je to, že sa tým v procese socializácie vyhli trestom. Môže mať príliš autoritárska rodičovská výchova na svedomí vyššie riziko, že potomok bude klamať častejšie?

Výskumná otázka 1: Existujú rozdiely medzi sebavedomím jedinca, ktorý pravidelne klame a ktorý sa klamanu vyhýba?

Nulová hypotéza 1: Medzi sebavedomím jedinca, ktorý klame často a ktorý sa klamanu vyhýba neexistuje rozdiel.

Alternatívna hypotéza 1: Existuje rozdiel medzi sebavedomím jedinca, ktorý klame často a jedinca, ktorý sa klamanu vyhýba.

Výskumná otázka 2: Existujú v subjektívne prežívanej norme zákazov spoločnosti rozdiely medzi klamármi a ľuďmi, ktorí často neklamú?

Nulová hypotéza 2: Medzi klamármi a ľuďmi, ktorí často neklamú, neexistujú rozdiely v subjektívne prežívanej norme zákazov spoločnosti.

Alternatívna hypotéza 2: Medzi klamármi a ľuďmi, ktorí často neklamú, neexistujú rozdiely v subjektívne prežívanej norme zákazov spoločnosti.

Zdroje:

Aronson, E., Wilson, T.,D. & Aker, R.,M. (2009). *Social Psychology* (7th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.

Ekman, P., (1992). *Telling Lies*. New York: Norton & Company.

Lloyd, R. (2006). *Why We Lie*. Staženo 28. září 2013 z

<http://www.livescience.com/772-lie.html>.

1.4. Prokopová Lucie

V naší výzkumné studii bychom se rády zabývaly volebním chováním českých občanů, konkrétně pak utvářením postojů vůči jednotlivým politickým stranám a jejich lídrům. Ačkoli je politická psychologie v České republice poměrně mladou a okrajovou oblastí, v zahraničí se daným tématem zabývá hned několik psychologických studií. Jedná se o oblast, která zkoumá politické chování a postoje, politickou kulturu, socializaci a další jevy (Krejčí, 2011).

Například podle výzkumu, který byl proveden roku 1999 ve Velké Británii, v Kanadě a v USA, mají obecně na voliče největší vliv následující tři oblasti: osobnostní charisma, kompetence a integrita (Pancer, Brown & Barr, 1999). Zajímá nás, jestli stejné schéma platí i v kontextu České republiky. Zkoumat všechny tři oblasti by ovšem vyžadovalo příliš rozsáhlý výzkum, a proto bychom se rády zaměřily pouze na první ze jmenovaných. Vycházíme z předpokladu, že osobnost politického lídra, jeho vlastnosti a to, jak dokáže působit na lidi, je jednou z klíčových determinant při výběru konkrétní politické strany. Zajímá nás tedy, jakou roli v tomto rozhodování hraje charisma dané osoby. Jelikož je ovšem konstrukt „charisma“ z psychologického hlediska obtížně definovatelný, nahradíme jej konstruktem „osobní sympatie.“

Výzkumná otázka: Rozhodují se lidé při volbě politické strany na základě osobní sympatie jejího lídra?

Nulová hypotéza: Osobní sympatie lídra politické strany při volbě nehraje žádnou roli.

Alternativní hypotéza: Osobní sympatie lídra politické strany je pro volbu klíčová.

Zdroje:

Krejčí, O. (2011). *Politická psychologie*. Praha: Ekopress.

Pancer, S.M., Brown, S.D. & Barr, C.W. (1999). Forming Impressions of Political Leaders: A Cross-National Comparison. *Political Psychology*, 20, 345-368.

1.5. Sučková Magda

Vztah jazyka, kognice a gestikulace se do popředí vědeckého zájmu v oborech kognitivní psychologie, neuropsychologie a psycholingvistiky dostal

teprve relativně nedávno a představuje tak velmi rychle a dynamicky se rozvíjející oblast experimentálního výzkumu, která bourá mnohé mýty ohledně nonverbální komunikace.

Gestikulaci již nelze pojímat jako pouhý vedlejší produkt mluvení nebo psychofyzického arousalu, ale jako integrální součást komunikačního úsilí ze strany jedince (Kendon 1986, 2004). Gestikulace, stejně tak jako mluva, představuje dle A. Kendona jeden z důsledků procesu vtělování myšlenek do sdělení. Gesta a mluva však nejsou vzájemně izolované systémy, právě naopak: myšlení, jazyk, mluva a gestikulace jsou v neustálé interakci a vzájemně se ovlivňují. Bylo například dokázáno, že nemožnost použití gest zhoršuje plynulost mluvy (Bernardis & Gentilucci, 2006; Rauscher, Krauss, & Chen 1996). Další velmi zajímavé úkazy v souvislosti s gestikulací jsou pozorovatelné u bilingvních jedinců: M. Gullberg (1998) například zjistila, že mluva v cizím jazyce znamená také více gestikulace (která má širokou škálu funkcí).

Základní teze návrhu tedy spočívá v tom, že mluva a gesta jsou velmi úzce spjaty, a že znemožnění gestikulace negativně ovlivní komunikaci ve smyslu zhoršení plynulosti mluvy (indikované častějším zadržáváním, opakováním, pauzami, slovními „vycpávkami“). Jako velmi zajímavé by se vzhledem k výše uvedenému jevílo porovnat plynulost řeči u mluvy v rodném jazyce (s gesty a bez) a u mluvy v cizím jazyce (s gesty a bez). Vhodnou výzkumnou populací by v tomto smyslu mohla být komunita slovenských občanů žijících v České republice, kteří vedle své mateřštiny často ovládají i český jazyk na velmi vysoké úrovni. Podobnost obou jazyků by v takovémto výzkumném designu jistě vedla k zajímavým výsledkům (např. by se mohlo ukázat, že komunikace v cizím, ale velmi podobném jazyce, nevede k většímu počtu disfluencí v podmínce bez gest).

Výzkumná otázka: Vede znemožnění použití gestikulace ke zhoršení plynulosti komunikace v cizím/mateřském jazyce?

Nulová hypotéza: Plynulost mluvy je za podmínek +gesta/-gesta v mateřském jazyce/cizím jazyce stejná.

Alternativní hypotéza:

Nemožnost použití gest zhoršuje plynulost mluvy, a to jak v mateřském, tak cizím jazyce.

Nemožnost použití gest zhoršuje plynulost mluvy v cizím jazyce více než v mateřském jazyce.

Design: inter-subjektový experiment

Zdroje:

Bernardis, P., & Gentilucci, M. (2006). Speech and gesture share the same communication system. *Neuropsychologia*, 44(2), 178-190.

Gullberg, M. (1998). *Gesture as a communication strategy in second language discourse. A study of learners of French and Swedish*. Lund: Lund University Press.

Kendon, A. (1986). Some reasons for studying gesture. *Semiotica*, 62, 1-28.

Kendon, A. (2004). *Gesture: Visible action as utterance*. Cambridge: Cambridge University Press.

Rauscher, F. H., Krauss, R. M., & Chen, Y. (1996). Gesture, speech, and lexical access: The role of lexical movements in speech production. *Psychological Science*, 7(4), 226-231.

1.6. Dvořáková Barbora

Návrh našeho výzkumu vychází ze zahraniční studie, ve které autoři zkoumali možnost působení úrovně znalostí respondentů o daném tématu na velikost užití heuristiky kotvení (Smith, Windschitl & Bruchmann, 2013). Tato heuristika patří mezi mentální zkratky a řadíme ji do oblasti sociálního poznávání (Výrost, Slaměník et al., 2008). Lidé mají tendenci využívat jako

„kotvu“ pro své odpovědi i naprosto nesouvisející a náhodné údaje, které jsou jim nabídnuty. Jednou z možných příčin užívání této heuristiky může být nedostatek relevantních informací (Plháková, 2003). Proto můžeme usuzovat, že vyšší míra znalostí o daném tématu by snižovala velikost kotvící heuristiky. Zajímavá je tedy hypotéza, zda existuje rozdíl mezi užitím této heuristiky u laiků a odborníků na dané téma. Studie jsou v tomto ohledu rozporné a neexistuje jednotné stanovisko.

Výzkumná otázka: Snižuje vyšší míra znalostí o tématu velikost heuristiky kotvení?

Dílčí výzkumné otázky:

Snižuje vyšší míra znalostí o tématu velikost heuristiky kotvení, jak při použití relevantních informací jako kotvy, tak i naprosto irelevantních informací?

Bude velikost kotvy vystupovat jako případný moderátor?

Výzkumný vzorek: obyvatelé Brna

Metoda výzkumu: dotazníkové šetření

Design výzkumu: Výzkum by se týkal brněnského MHD, konkrétně např. počtu tramvajových čísel či trolejbusů. Respondenti by byli rozděleni na laiky a odborníky, podle toho, zda a jak často MHD využívají (x krát týdně, měsíčně, ročně, vůbec). Jako irelevantní kotvu bychom použili např. informaci o tom, kolik nových souprav vyjelo v loňském roce. A jako relevantní kotvu bychom použili např. počet tramvajových čísel v Ostravě či Olomouci, které by poskytly respondentům přibližný odhad. Jinou možností je rozdělit respondenty na 2 skupiny, přičemž jedné skupině by byla sdělena relevantní kotva, zatímco té druhé irelevantní, tím pádem bychom takto z jedné skupiny utvořili odborníky, zatímco z té druhé laiky.

Nulová hypotéza: Mezi mírou znalostí o tématu a velikostí heuristiky kotvení neexistuje žádný vztah

Alternativní hypotéza: Odborníci budou heuristikou kotvení ovlivnění méně než laici

Zdroje:

Plháková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.

Smith, A., Windschitl, P. & Bruchmann, K. (2013). Knowledge matters: Anchoring effects are moderated by knowledge level. *European Journal of Social Psychology*, 43, 97-108.

Výrost, J. & Slaměník, I. et al. (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada Publishing.

2 Zvolený teoretický rámec a východiska dané problematiky, výzkumná otázky a hypotézy:

2.1 Gesta jako součást komunikačního systému

Vztah jazyka, kognice a gestikulace se do popředí vědeckého zájmu v oborech kognitivní psychologie, neuropsychologie a psycholingvistiky dostal teprve relativně nedávno – v 80. letech – a představuje velmi rychle a dynamicky se rozvíjející oblast experimentálního výzkumu, která bourá mnohé mýty ohledně nonverbální komunikace (Gullberg, 2013). Je zřejmé, že gesta pomáhají integrovat komunikaci, přičemž jsou spolu s řečí v neustálé interakci (Kendon 1986, 2004). Jsou definovaná jako symbolické pohyby vztahující se k probíhajícímu rozhovoru a vyjadřující určitý záměr, který vylučuje pohyby vztahující se k funkčním aktivitám (jako zvednutí sklenice) (Gullberg, 2006).

Jednou z mnoha funkčních klasifikací gest je jejich rozlišení dle stupně konvencionalizace a uvědomění na znakové jazyky (plně vyvinuté a strukturované znakové systémy s vlastní syntaxí, slovní zásobou a stylistickými odstíny), systémy gest (používané pro komunikaci v rušném prostředí),

emblémy (konvencionalizované a kulturně specifické pohyby, které vyjadřují jeden celistvý koncept a jsou citovatelné, jako např. znak „OK“ (Efron 1941/1972; Ekman & Friesen 1969)) a gestikulace (nekonvenční, kulturně nspecifická gesta, objevující se neuvědomovaně při proudu řeči, jako např. rytmické pohyby nebo pohyby kopírující významy slov (Gullberg, 2013)). Gullberg (2011) dále zdůrazňuje mediační a vyjednávací funkci gest při komunikaci.

Teze našeho výzkumu zahrnuje právě gestikulaci – gesta provázející řeč, myšlení a učení. V našem výzkumu bychom chtěly poukázat na velmi úzkou funkční propojenost gest s kognitivními funkcemi a na negativní dopady znemožnění gestikulace.

2.2 Gesta jako pohyby usnadňující kognitivní procesy

Krauss (1998) vyzdvihuje jako jednu z hlavních (ne-li přímo tu nejdůležitější) funkcí gest jejich schopnost zrychlit vybavení si slov z mentálního lexikonu. Dle Lexical Retrieval Hypothesis (Kraus, 1998) jsou informace o slově zakódovány v paměti v několika formátech, a jedním z těchto formátů je i formát kinetický. Předpokládá se, že při aktivaci konceptu v jednom formátu se aktivuje příbuzný koncept i v jiných formátech; tedy, jinými slovy, „vyslovení slova gestem“ napomůže vyhledání a vyslovení slova ústy. Tuto hypotézu podporuje hned několik argumentů: mluva bez gest je méně plynulá (zde je ale empirická evidence rozporná, pro přehled viz Rauscher, Krauss, & Chen, 1996), mluva v cizím, nedominantním jazyce je doprovázena více gesty (Gullberg, 1998), gesto začíná před nebo zároveň s vyslovením slova, nikdy ne po začátku vyslovení slova (Morrel-Samuels&Krauss, cit. podle Krauss 1998), a nejvíce gestikulace doprovází slova s kinetickým nebo směrovým aspektem významu (bohužel ale není vysvětleno, proč slova s abstraktním významem

nejsou zakódována v paměti také nějakým gestem, byť třeba zcela arbitrárním, tak jako např. ve znakových jazycích).

Některé výzkumy také naznačují, že gesta mají významnou funkci při vzpomínání na nějaký předmět nebo situaci a jejich popis. Zdá se, že mluvčí si gesty „zhmotní“ tyto objekty a „zvnějšní“ tak svoji paměť, což vyústí ve snadnější slovní popis, neboť mluvčí jakoby měl danou věc nebo situaci přímo před sebou (např. De Ruiter, 1998; Freedman, 1972; cit. podle Kendon, 2004).

2.3 Dominantní a alternativní jazyk

V současné době existuje mnoho výzkumů o bilingvalismu či multilingvalismu, který se v globalizované společnosti stal již běžným jevem. Ve výzkumu bilingválních jedinců se stále vedou diskuse, zda jsou „v“ Broccově centru ukládány dva systémy umožňující dodržování základních gramatických principů, syntaxe, a dalších jevů spojených s jazykem. Fungují tyto dva jazykové systémy simultánně nebo odděleně? Existuje jedno centrum, nebo máme pro každý jazyk jiné centrum (Rapp, 2001)? A pokud by existovalo jen jedno simultánní centrum, které by umožňovalo tento proces, jak je možné, že u těchto lidí může dojít k bilingvální afázii? Na druhou stranu, pokud existují odděleně, jak je možné, že funguje princip, čím více jazyků známe, tím se nové učíme jednodušeji (Rapp, 2001)?

Schopnost řeči na abstraktní úrovni je ale vlastností čistě jen lidskou, jak alespoň současná úroveň antropologických výzkumů tvrdí (Zillmer, 2008). Používání gestikulace nás provází od nepaměti. Existuje rozdílný vztah mezi úrovní jazykové vybavenosti (v mateřském a druhém jazyce) a použitím gestikulace v komunikaci (například pro výbavnost slov)? Existují dva rozdílné pohledy na vztah mezi gesty a mluveným projevem. Jeden říká, že jsou to dva rozdílné komunikační systémy (to znamená, že gesta nastupují ve chvíli, kdy slova selhávají) a druhý, že spolu úzce souvisí, že se jedná o stejný komunikační

system. Například Kitta (cit. podle Kendon, 2004) říká, že gesta umožňují rychlejší a cílenější analytické myšlení. Kraus (1996) dokonce přímo uvádí, že gesta umožňují rychlejší vybavnost slov z paměti. Gullberg (2006) uvádí, že gesta pomáhají při tvorbě syntaxe, či při řešení problémů se slovní zásobou u nemateřského jazyka. Je tedy vztah mezi gesty a jazykem silnější u mateřského jazyku, či u jazyku později naučeného?

2.4 Bilingvismus a gesta, výzkumná otázka a hypotézy

Cílem této práce je tedy odpovědět hned na několik otázek. Zprv nás zajímá, jestli použití gestikulace skutečně pomáhá ke zlepšení plynulosti mluvy a následně, jestli má větší význam ve vztahu k vybavnosti slov v naučeném jazyce než v jazyce mateřském. Předpokládejme, že ano, což také vyplývá z výzkumu Gullberg (1998), která prokázala, že mluva v cizím jazyce znamená více gestikulace. V takovém případě by znemožnění gestikulace mělo mít negativnější dopad na komunikaci v druhém, naučeném, jazyce než v jazyce rodném. Prokázání tohoto jevu by tedy poukazovalo na již zmíněnou velmi úzkou funkční propojenost gest s kognitivními funkcemi.

Podle Krauss a kol. (2001) pak rozlišujeme několik druhů gest. Patří sem symbolická gesta, která určitým způsobem vyjadřují (znázorňují) obsah řeči, nebo náhodná, spontánní gesta, která nejsou příliš návazná na obsah řeči. V následujícím textu se mimo jiné budeme zabývat i tím, jaká z těchto gest jsou používána více. V širším měřítku se pak zaměříme na ověření již zmíněné Lexical Retrieval Hypothesis. Konkrétně nás zajímá, jaká gesta budou doprovázet vybavování slov s kinetickým nebo směrovým významem, a jaká gesta budou doprovázet abstraktní koncepty. Podle Lexical Retrieval Hypothesis bude první výše jmenovaná skupina slov doprovázena gesty vyjadřující právě onen kinetický/směrový význam, kdežto u druhé skupiny nebudou přítomna žádná gesta nebo nebudou mít žádný specifický tvar spojený s významem.

Výzkumná otázka 1: Pomáhá gestikulace zlepšení plynulosti mluvy?

Nulová hypotéza 1: Gestikulace nemá na plynulost mluvy žádný vliv.

Alternativní hypotéza 1: Gestikulace pomáhá zlepšovat plynulost mluvy.

Výzkumná otázka 2: Změní se výbavnost slov z paměti za podmínky zákazu používání gest?

Nulová hypotéza 2: Výbavnost slov za podmínky zákazu i povolení používání gest zůstane stejná.

Alternativní hypotéza 2: Výbavnost slov z paměti bude za podmínky zákazu používání gest nižší.

Výzkumná otázka 3: Používá člověk více gest při mluvení jazykem mateřským nebo později naučeným?

Nulová hypotéza 3: Mezi četností používání gest u mateřského a později naučeného jazyka není rozdíl.

Alternativní hypotéza 3: Člověk častěji gestikuluje při mluvení jazykem později naučeným.

Výzkumná otázka 4: Jaká gesta doprovází vybavování slov s kinetickým nebo pohybovým významem a jaká gesta doprovází abstraktní koncepty?

Nulová hypotéza 4: Gesta doprovázející slova s kinetickým významem a abstraktním konceptem se neliší.

Alternativní hypotéza 4: Slova s kinetickým významem doprovází gesta vyjadřující tento význam.

2.5 Zdroje

- Efron, D. (1941/1972). *Gestures, Race and Culture*. The Hague: Mouton.
- Ekman, P. & Friesen, V.W. (1969). *The repertoire of nonverbal behavior: Categories, origins, usage and coding*. *Semiotika* 1: 49 – 98.
- Gullberg, M. (1998). *Gesture as a communication strategy in second languagediscourse. A study of learners of French and Swedish*. Lund: Lund University Press.
- Gullberg, M. (2006). Some reasons for studying gesture and second language acquisition (Homage à Adam Kendon). *IRAL: International Review of Applied Linguistics In Language Teaching*, 44 (2), 103 – 124.
- Gullberg, M. (2011). *Embodied Interaction: Language and Body in the Material World*. Cambridge: University press.
- Gullberg, M. (2013). *What are gestures and why are they interesting?* *DGfSSummerschool 2013*. Berlin: Lecture conducted from Humboldt university.
- Kendon, A. (2004). *Gesture: Visible action as utterance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Krauss, R.M. (1998). Why do we gesture when we speak. *Current directions in Psychological Science*, 7 (2), 54-60.
- Krauss, R.M., Chen, Y. & Gottesman, R.F. (2001). *Lexical Gestures and Lexical Access: A Process Model*. New York: Cambridge university press.
- Rauscher, F. H., Krauss, R. M. & Chen, Y. (1996). Gesture, speech, and lexical access: The role of lexical movements in speech production. *Psychological Science*, 7(4), 226-231.
- Rapp, B. (Eds.).(2001). *The Handbook of cognitive neuropsychology. What deficits reveal about the human mind*. Philadelphia: Psychology press.
- Zillmer, E.A., Spiers, M.V. & Culbertson, W.C.(2008). *Principles of neuropsychology*. Belmont: ThomsonWest.